

FNLI

FEDERATIE NEDERLANDSE
LEVENSMIDDELEN INDUSTRIE

Het meten van verduurzaming in de agrofoodketen
Een inventarisatie van meetmethodes

Datum | Mei 2012

Versie | 1.0

1. Inleiding

Het onderwerp verduurzaming krijgt de laatste jaren al nadrukkelijker de aandacht van zowel politici, NGO's als het bedrijfsleven. Naast de behoefte aan een nadere definiëring van het begrip 'duurzaamheid' speelt ook de vraag naar de mate van duurzaamheid van een bepaald product of een organisatie een steeds grotere rol.

Verduurzaming in de levensmiddelenindustrie is een continu proces van verbetering van milieuprestaties, sociale omstandigheden en economische welvaart, in het gehele productieproces en in de gehele keten. Het is een proces met diverse aspecten, waarin elk bedrijf zijn eigen focus aanbrengt en tempo bepaalt. Dit maakt een gestandaardiseerde aanpak voor monitoring van voortgang van dit verduurzamingsproces uiterst complex.

Deze notitie bestaat uit een korte uiteenzetting van verschillende categorieën van meetmethoden, het standpunt van de FNLI en een beknopt overzicht van voorkomende meetmethodieken van duurzaamheid in de agrofoodketen.

Waarom verduurzaming meten?

Het bepalen van de mate van duurzaamheid van een bepaald product of een organisatie dient verschillende doelstellingen. Bedrijven gebruiken de resultaten van duurzaamheidsmetingen voornamelijk voor de volgende toepassingen:

- Verbetering van productieprocessen of inkoopbeleid
- Monitoring van resultaten van verduurzamingsbeleid
- Vergelijking met het verduurzamingsniveau van concurrenten
- Rapportage naar autoriteiten
- Rapportage naar ketenpartners en/of stakeholders
- Communicatie naar consumenten
- Certificering van grondstoffen, productieprocessen of de organisatie zelf

Niet alleen bedrijven zelf, maar ook maatschappelijke organisaties en overheden meten de duurzaamheid van producten en organisaties, doorgaans met het doel verdere verduurzaming te stimuleren en bewustwording te creëren onder consumenten.

2. Categorieën van meetmethoden

Verduurzamingsprocessen en duurzaamheidsniveaus van grondstoffen, organisaties en producten kunnen op diverse manieren gemeten en beoordeeld worden. Methodes voor het meten van verduurzamingsprocessen en duurzaamheidsniveaus kunnen grofweg ingedeeld worden in een drietal categorieën¹:

1. Meten van impact (footprinting, LCA, etc.)

Wat is de impact van een product of organisatie op een of meerdere duurzaamheidsaspecten?

2. Meten op normen (certificering, etc.)

Volvoert een grondstof, keten, productieproces of organisatie aan bepaalde normen?

3. Meten voor vergelijking (ranking, benchmarking, etc.)

Welk product of organisatie scoort het beste op bepaalde criteria?

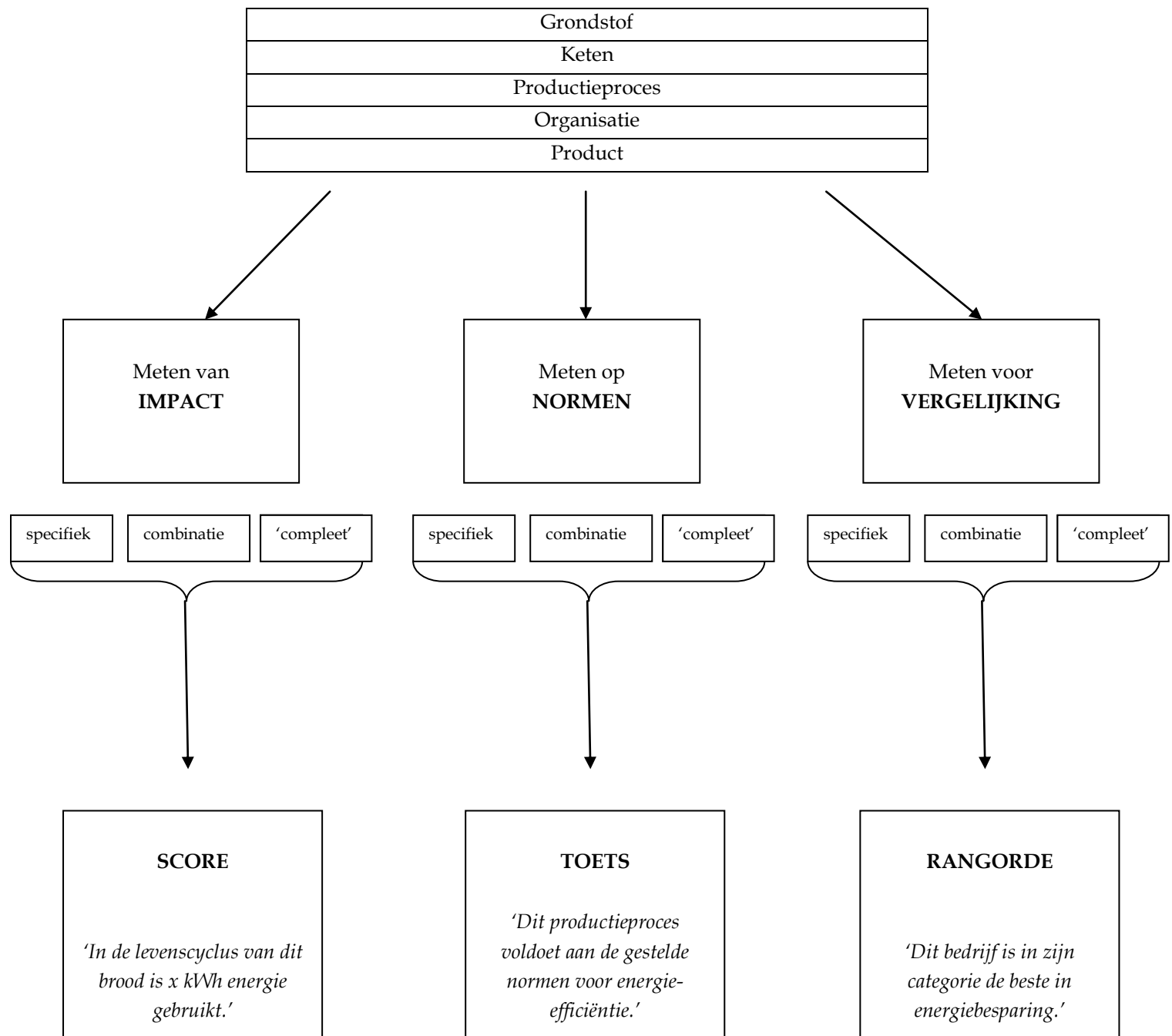
Aan initiatieven in categorie 2 en 3 ligt een bepaalde opvatting over de definitie van duurzaamheid ten grondslag. Op basis van die definitie worden immers normen en criteria opgesteld, waaraan producten of bedrijven getoetst worden. Uiteraard kunnen de resultaten van een footprinting project ook gebruikt worden voor vergelijking tussen bedrijven of producten, maar dat is niet noodzakelijk.

Een andere indeling kan gemaakt worden op basis van de reikwijdte van het meetmodel. Zo kunnen methodes gericht zijn op het meten van:

- Een specifiek verduurzamingsaspect
Bijvoorbeeld: de uitstoot van broeikasgassen in de levenscyclus van een product.
- Een combinatie van verduurzamingsaspecten
Bijvoorbeeld: duurzame teelt van een grondstof, als combinatie van gebruik van water, energie, gewasbeschermingsmiddelen, meststoffen, etc.
- Een 'complete' duurzaamheidsscore
Bijvoorbeeld: milieu-impact, sociale omstandigheden, dierenwelzijn, etc.

¹ Een mogelijke vierde categorie zou 'meten op perceptie' kunnen zijn. Hierbij worden bedrijven door derden beoordeeld of onderling vergeleken op basis van inschatting of aannames, zonder vooraf vastgestelde criteria of indicatoren. Deze categorie meetmethoden wordt in dit document buiten beschouwing gelaten, wegens hun subjectieve en arbitraire karakter.

Figuur 1. Schematische weergave van categorisering meetmethodes

3. Standpunten FNLI

Het meten van het duurzaamheidsniveau van een bedrijf of levenscyclus is geen doel op zich, maar vormt een belangrijke basis voor procesoptimalisatie, ketenverantwoordelijkheid, borging van duurzaamheidsstandaarden en rapportage over resultaten. Door gebruikmaking van meetmethoden kan een bedrijf zijn continue verduurzamingsproces aantoonbaar en transparant maken.

Complexiteit

- Meting van milieueffecten van de levenscycli van voedingsmiddelen is uiterst complex, wegens een diversiteit aan ingrediënten van wisselende herkomst en een vaak moeilijk te definiëren gebruiksfase. Als deze milieueffecten ook nog afgewogen dienen te worden tegen niet-kwantificeerbare sociale omstandigheden en dierenwelzijn, worden objectieve en wetenschappelijk consistente uitspraken over het algemene duurzaamheidsniveau van een product of een bedrijf vrijwel onmogelijk. Het is daarom van groot belang dat bij elke meting inzichtelijk wordt gemaakt welke duurzaamheidsaspecten bemeaten worden, op welke manier dit gebeurt en in welke eenheden.

Vergelijkbaarheid

- Er bestaat momenteel geen compleet, consistent en uitvoerbaar model waarmee individuele producten met elkaar vergeleken kunnen worden op mate van duurzaamheid in de volle breedte van de term. Rangordes die zijn opgesteld aan de hand van een aantal deelaspecten van duurzaamheid zijn nuttig voor het ontdekken van verbetermogelijkheden bij bedrijven, maar vormen wegens onvolledigheid geen geschikte basis voor een 'duurzame consumentenkeuze.'

Communicatie naar consumenten

- De resultaten van duurzaamheidsmetingen zijn vaak ongeschikt voor directe communicatie naar consumenten. Zo is certificering van grondstoffen een manier om duurzaamheid in de grondstofketen te toetsen en te borgen, maar is het communiceren over certificering door middel van talloze keurmerken op etiketten bezwaarlijk. Een levenscyclusanalyse van een bepaald product kan erg nuttig zijn voor procesoptimalisatie, maar leent zich wegens complexiteit en nuance zelden voor communicatie naar consumenten. De FNLI pleit er dan ook voor onderscheid te bewaren tussen meten van verduurzaming enerzijds, en communicatie over de resultaten van die meting naar consumenten anderzijds.

Harmonisatie

- Er vinden momenteel op internationaal en Europees niveau diverse harmonisatietrajecten plaats, waarin gewerkt wordt aan harmonisatie en standaardisatie van certificeringswijzen, footprintingmethoden en LCAs. Voorbeelden hiervan zijn BSCI, GSCP, AIM PROGRESS, The Sustainability Consortium, en the Food SCP Round Table. De FNLI is positief over deze harmonisatietrajecten, omdat ze internationaal ondernemen eenvoudiger maken en inzicht in verduurzamingsprocessen ten goede komen. Hierbij moet worden aangetekend dat standaardisatie van LCA-methodes nog niet betekent dat producten vergeleken kunnen worden op hun algemene duurzaamheidsniveau. Voor brede verduurzaming in de levensmiddelenindustrie blijft een focus op productieprocessen in zowel meting als verduurzamingsmaatregelen het meest effectief.

Bijlage 1. Een selectie van initiatieven gericht op het meten van verduurzaming in de agrofoodketen

Metten van IMPACT	
<u>Ecological Footprint</u>	Berekening en analyse van milieuvoetafdruk van bedrijven, sectoren en regio's en consequenties daarvan, inclusief advies over toekomstige strategieën
<u>Water Footprint</u>	Berekening van watervoetafdruk van landen, bedrijven en ketens
<u>Carbon Trust – Carbon Footprint</u>	Berekening van CO2-voetafdruk en certificering van bedrijven met CO2-management en -reductiesystemen, evt. met certificering van productvoetafdruk, inclusief consumentenlabel
<u>Welzijnsmonitoren Vleeskalveren en -Kuikens</u>	Monitoren van dierenwelzijn in de veehouderij
<u>WBCSD- Global Water Tool</u>	Meting van watergebruik van organisaties, en daaruit voortkomende risico's
<u>GHG Protocol</u>	Standaarden voor meting van, verantwoording van en verslaglegging over broeikasgasuitstoot door een organisatie
<u>SAI/CLM - Sustainability Performance Assessment Tool (in ontwikkeling)</u>	Methode voor het meten van verduurzaming in de agrarische sector
<u>Global Compact Self Assessment Tool</u>	Self-assessment op basis van UN Global Compact MVO-principes
Planetscan MKB-pilot FNLI	Systematische verduurzamingsaanpak inclusief milieu-impact scan en benchmark
Duurzaamheid Evaluatie Model FNLI	Self-assessment van verduurzamingsniveau met verbeterstappen
<u>EU Footprinting project - corporate (in ontwikkeling)</u>	Framework voor berekening van duurzaamheid van organisaties
<u>EU Footprinting project - products (in ontwikkeling)</u>	Framework voor berekening van duurzaamheid van producten
<u>Food SCP Round Table Envifood Protocol (in ontwikkeling)</u>	Methode voor berekening van duurzaamheid van voedingsmiddelen en communicatie hierover
<u>The Sustainability Consortium (in ontwikkeling)</u>	Methode voor berekening van productduurzaamheid en rapportage hierover
<u>The Natural Step – Sustainability Life Cycle Assessment</u>	Meting van de duurzaamheidsimpact van de fases in de levenscyclus van producten, inclusief verbeterstappen
<u>People4Earth Sustainability Accounting and Management System</u>	Framework voor het meten en verbeteren van productduurzaamheid in de keten, en het communiceren hierover door middel van gestandaardiseerde informatie
<u>FIRA Rating System</u>	Externe beoordeling van duurzaamheidsbeleid van leveranciers en vertaling van beoordeling naar inkopers
<u>Duurzaamheid Strategie Scan</u>	Meting van de duurzaamheidsprestaties van organisaties
<u>The Natural Step- PROBE for Sustainable Business</u>	Meting en benchmarking van het verduurzamingsniveau van organisaties

Meten op NORMEN

<u>RainForestAlliance/SAN</u>	Certificering van plantages, toepasbaar op 100+ gewassen
<u>RSPO/GreenPalm</u>	Certificering van palmolieplantages en -verwerkingsketen
<u>RTRS</u>	Certificering van sojaplantages en -verwerkingsketen
<u>Utz Certified</u>	Certificering van koffie-, thee-, cacao- en rooibosplantages
<u>FSC</u>	Certificering van bosbeheer en keten
<u>FLO/Max Havelaar</u>	Certificering van plantages, handelaars en verwerkers
<u>MSC</u>	Certificering van visserij en verwerkingsketen
<u>ASC</u>	Certificering van kweekvisserij en verwerkingsketen
<u>Milieukeur</u>	Certificering van producten of diensten
<u>Global Gap</u>	Certificering van agrarische producenten en producten
<u>EKO/EU Organic</u>	Certificering van biologische producten in landbouw, veeteelt, verwerking en handel
<u>Demeter</u>	Certificering van biologisch-dynamische producten in landbouw, veeteelt en verwerking
<u>Beter Leven Kenmerk</u>	Certificering van veehouders in drie niveaus
<u>CPE Scharrel/vrije uitloop</u>	Certificering van pluimveehouders
<u>Groen Label Kas</u>	Certificering van kassen
<u>Maatlat Duurzame Aquacultuur</u>	Certificering van viskwekerijen
<u>Maatlat Duurzame Veehouderij</u>	Certificering van veehouderijen
<u>Barometer Duurzame Bakkerij en Zoetwaren</u>	Certificering van bakkers en zoetwarenproducenten en handelaren in drie niveaus
<u>Label Rouge</u>	Certificering van pluimveehouders
<u>4C Association</u>	Baseline-verificatie op koffieplantages
<u>European Biodiversity Standard</u>	Certificering van productielocatie of organisatie
<u>ISO14001</u>	Certificering van milieumanagementsystemen
<u>ISO9001</u>	Certificering van kwaliteitsmanagementsystemen
<u>OHSAS18001</u>	Certificering van arbo-managementsystemen
<u>SA8000</u>	Certificering van fabrieken en distributeurs mbt arbeidsomstandigheden
<u>ISO26000</u>	Richtlijn voor gestructureerde aanpak voor de implementatie van MVO
<u>BSCI</u>	Monitoringssysteem met auditprocedure voor leveranciers op basis van gedragscode met sociale standaarden
<u>MVO Prestatieladder</u>	Certificering van MVO managementsystemen in 5 niveaus, in lijn met ISO26000
<u>IMA MVO Norm</u>	Certificering van MVO managementsystemen, in lijn met ISO14001, ISO9001, OHSAS18001 en ISO26000
<u>MVO Wijzer</u>	Certificering van MVO managementsystemen en -beleid in lijn met ISO26000
<u>Keurmerk NL MVO</u>	Certificering van MVO managementsystemen en -beleid
<u>NEN zelfverklaring ISO26000</u>	Zelfverklaring van toepassing ISO26000-richtlijnen
<u>EU Ecolabel</u>	Certificering van non-food producten en diensten
<u>The Global Social Compliance Programme</u>	Convergentie en integratie van duurzaamheidsstandaarden voor benchmarking door inkopers en leveranciers
<u>AIM Progress (in ontwikkeling)</u>	Ontwikkeling van geharmoniseerde methoden voor de beoordeling van het gedrag van leveranciers door afnemers
<u>Duurzaam Inkopen Nederlandse overheid (in ontwikkeling)</u>	Ontwikkeling van duurzaamheidscriteria voor inkoop van o.a. catering door de overheid
<u>Ethical Trading Initiative</u>	Verbeter- en rapportageprogramma op het gebied van eerlijke handel en arbeidsomstandigheden in productieketens

Meten voor VERGELIJKING

<u>Varkens in Nood Superwijzer</u>	Beoordeling van duurzaamheidsscore van dierlijke producten door middel van app
<u>Rank-a-Brand</u>	Rangschikking van merken op basis van een externe beoordeling van hun duurzaamheidsbeleid
<u>VBDO Benchmark Maatschappelijk Verantwoord Ketenbeheer</u>	Benchmarking beursgenoteerde bedrijven op basis van de toepassing van duurzaamheidsbeleid op ketenpartners
<u>Dow Jones Sustainability Index</u>	Rangschikking van beursgenoteerde bedrijven op basis van duurzaamheidsbeleid en -resultaten
<u>World's Most Ethical Companies ranking</u>	Sectorale rangschikking van bedrijven op basis van ethisch beleid in eigen organisatie en in de keten
<u>Best Global Green Brands</u>	Rangschikking van internationale merken op basis van milieuprestaties en externe rapportage hierover